

Angående byggnadsminnesförklaring av Örserums gamla skola på fastigheten Örserum 7:1, Gränna socken, Jönköpings kommun

LÄNSSTYRELSENS AVGÖRANDE

Länsstyrelsen förklarar enligt 3 kap 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m m (KML) det gamla skolhuset på fastigheten Örserum 7:1 i Gränna socken, Jönköpings kommun för byggnadsminne. Byggnaden har på bifogad karta utmärkts med prickmarkering.

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 3 kap 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter.

1. Byggnaden får inte rivras, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme.
3. Byggnadens planlösning får inte ändras.
4. I byggnadens rum får inte göras ingrepp i eller ändring av fast inredning. Till fast inredning hör bl a dörrar och dörrfoder, fönster och fönsteromfattningar, taklister, golv, kakelugnar och paneler.
5. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet skall ske med material och metoder som är anpassade till byggnadens särart.
6. Det område kring byggnaden som på bilagd karta avgränsats med en streckad linje får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas.

Enligt 3 kap 21 § samma lag gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

O KME BESLUT AF9454

BAKGRUND M M

Örserums Hembygdsförening väckte i skrivelse den 12 augusti 1982 till länsstyrelsen frågan om byggnadsminnesförklaring av gamla skolan i Örserum.

Av utredningen framgår i huvudsak följande.

Gamla skolan i Örserum uppfördes år 1865 och inrymde både skolsal och lärarbostad. Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med inredd vind. Fasaden är klädd med locklistpanel med svagt profilerade locklister. Fönstren i bottenvåningen är av fyrluftstyp med en horisontell spröjs i nedre bågarna. Fönsterbågarna är inte kopplade. Fönsteromfattningarna är släta och överstyckena har en profilerad fris. Gavlarnas vindsfönster är av tvåluftstyp med en horisontell spröjs i varje båge och har likadana omfattningar som bottenvåningens fönster. Pardörrarna som utgör huvudentré är av spegeltyp med fyra speglar i varje dörrblad. Ovanför dessa dörrar finns ett överljusfönster med fyra vertikala spröjsar. Baksidans ingång till skolsalen är sekundär och på dess plats har tidigare funnits ett fönster. Mot nordost finns en äldre utbyggnad. Dess fönster är identiskt med de övriga fränsett omfattningen som är slät utan vattbrädor och överstycken. Entrédörren till lärarbostaden är klädd med liggande pärlspontpanel. Sockeln är av sten och putsad. Sadeltaket är täckt med enkupigt tegel och dess skorsten är av tegel utan krön. Fasaden är faluröd och dörrar, fönster och knutar är vita.

Byggnadens sydöstra del upptas av skolsalen. Den har golv av spontade, fernissade brädor och tak av vita brädor. Väggarna är klädda med pärlspontpanel, den nedre delen har ljus rödbrun kulör och den övre ljus gul kulör, avdelade med en rödbrun linje. Dörrarna har vardera tre speglar. Dörr- och fönsterfoder är profilerade. Katedern står på ett podium. I skolsalen finns diverse skåp, en vedlår och intill denna en sekundär vattenfontän. Järnkaminen och skolbänkarna hör inte ursprungligen till skolan.

I bottenplanet finns i övrigt kök, köksfarstu, två boningsrum och en hall. Boningsrummen har tapetserade väggar och spontade brädgolv. Runda, gulgröna kakelugnar finns i båda rummen, i det ena dessutom en glaserad järnkamin. Köket har pärlspontpanel på väggarna och korkmatta på golvet. Eldstaden har bakugn och järnspis. Taken i kök och boningsrum är pappspända.

På övre våningen finns ett boningsrum, ett sommarrum och en hall. I boningsrummet finns en rund, vit kakelugn. Båda rummen har tapetserade väggar och pappspända

tak.

Omgivande bebyggelse utgörs i norr av ett skolhus från år 1940 i två våningar med faluröd locklistpanel och en modern förskola i en våning. Söder och öster om det gamla skolhuset finns villabebyggelse från 1900-talet och i väster ett lantbruk med traditionella byggnader.

Byggnaden ifråga ägs av Jönköpings kommun.

Byggnadsnämnden i Jönköpings kommun har - efter hörande av kulturnämnden - vid sammanträde den 13 oktober 1988, § 399, avstyrkt en byggnadsminnesförklaring av byggnaden.

Länsstyrelsen har den 14 juni 1991 upprättat förslag till skyddsföreskrifter.

Kommunstyrelsen har den 28 augusti 1991, § 353, uttalat att den inte har någon erinran mot förslaget till byggnadsminnesförklaring av Örserums gamla skola.

Hembygdsföreningen har godkänt skyddsföreskrifterna.

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING

Enligt 3 kap 1 § KML får en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller som ingår i ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde förklaras för byggnadsminne.

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet har enligt 3 kap 10 § KML rätt till ersättning av staten om skyddsföreskrifter

1. utgör hinder för rivning av byggnad och skadan därav är betydande i förhållande till värdet av berörd del av fastigheten eller
2. på annat sätt innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten.

Medför skyddsföreskrifter att synnerligt men uppkommer vid användning av fastigheten, är staten skyldig att lösa fastigheten om ägaren begär det.

Gamla skolan i Örserum tillhör den första generationens skolhus som tillkom efter folkskolestadgans införande år 1842 och byggdes enkom för folkskolans verksamhet med lärosal och lärarbostad. Byggnader med denna funktion har vanligen byggts om och moderniserats när skolans verksamhet ändrats. Örserums gamla skola är emellertid väl bevarad sedan dess tillkomst år 1865. Skolsalen och lärarbostaden har undergått endast ringa för

ändring. På grund härav finner länsstyrelsen att gamla skolan i Örserum har ett så stort kulturhistoriskt värde att den får anses som synnerligen märklig och att den därför bör förklaras som byggnadsminne.

För byggnadens bevarande skall det av länsstyrelsen upprättade förslaget till skyddsföreskrifter gälla. Länsstyrelsen bedömer härvid att skyddsföreskrifterna ej skall medföra ersättningsskyldighet gentemot ägaren eller innehavare av särskild rätt. Ej heller kan föreskrifterna anses medföra att synnerligt men uppkommer vid användningen av fastigheten.

ÖVRIGT

Länsstyrelsen lämnar i förekommande fall råd och anvisningar i fråga om underhållet av byggnaden.

Ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföreskrifter får ske endast om det föreligger särskilda skäl för sådan ändring. Ansökan om ändring prövas av länsstyrelsen.

UPPLYSNING OM HUR LÄNSSTYRELSENS BESLUT KAN ÖVERKLAGAS

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten i Jönköping genom skrivelse till länsstyrelsen - se bilaga

I den slutliga handläggningen av detta ärende i vilket länsråd Bo Landholm beslutat och byrådirektör Anders Franzén varit föredragande, har även avdelningsdirektör Karl Anton Anderson, länsassessor Torkel Fagerlund och länsantikvarie Per-Olof Ringquist deltagit.

Bo Landholm

Anders Franzén

Kopia till:

Riksantikvarieämbetet, delg kvitto
Jönköpings kommun, kommunstyrelsen, delg kvitto
" , fastighetsnämnden
" , byggnadsnämnden + laga kraftbevis
Länsmuseet
Inskrivningsmyndigheten + laga kraftbevis
Kme

HUR MAN ÖVERKLAGAR TILL KAMMARRÄTT

Om Ni är missnöjd med länsstyrelsens beslut kan Ni skriva till kammarrätten i Jönköping.

I brevet skall Ni

- tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarie-numret) och dag för beslutet
- redogöra för dels varför Ni menar att länsstyrelsens beslut är felaktigt, dels hur Ni anser att beslutet skall ändras.

Ni undertecknar brevet, förtydligar namnteckningen och uppger postadress och telefonnummer.

Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

PBS!

1. Brevet skall lämnas/skickas till länsstyrelsen och inte till kammarrätten.

Länsstyrelsens postadress och telefonnummer är

Länsstyrelsen	Telefon
551 86 JÖNKÖPING	036/11 87 00

Gatuadressen är Hamngatan 4, Jönköping.

2. Länsstyrelsen måste ha fått Ert brev inom den tid som nedan markerats med kryss, annars kan Ert överklagande inte behandlas.

tre veckor från den dag då Ni fått del av beslutet

tre veckor från den dag beslutet genom kungörelse senast tillkännagivits i ortstidning

Behöver Ni veta mer om hur Ni skall gå till väga, så ring eller skriv till länsstyrelsen.